

TEWERKSTELLING EN VOORUITZICHTEN IN DE WESTVLAAMSE METAALSEKTOR

A. Depoorter

Algemeen Adviseur Fabrimetal Oost- en West-Vlaanderen

De achteruitgang van de sekundaire sektor ten voordele van de groei van de tertiaire sektor is reeds sinds jaren ingezet. Industriële activiteiten, die uiteraard op zich sterk (moeten) evolueren, zullen echter de basis blijven vormen voor een welvarende maatschappij.

Tewerkstelling

Enig inzicht in de evolutie van de tewerkstelling is noodzakelijk om de toekomstige tewerkstellingstrends die zich waarschijnlijk zullen aftekenen, beter in te schatten.

Op basis van statistische gegevens die in ons bezit zijn, komt men grosso modo tot volgende konklusies:

Tot 1975 stijgt de globale tewerkstelling van arbeiders en bedienden; nadien is er een konstante daling tot 1985, jaar waarin een zekere stabilisatie optreedt. Daarna is er gedurende een aantal jaren opnieuw een stijging van de tewerkstelling om vanaf 1992 een daling te vertonen.

De 'bewegingen' van deze tewerkstellingscurve volgen duidelijk het verloop van de conjunctuur in onze sektor, met name: de economische crisis vanaf 1975 tot het eerste deel van de tachtiger jaren en de goede economische periode vanaf 1987 tot midden 1990, gevolgd door de scherpe recessie nadien tot op vandaag.

De tewerkstelling is momenteel het laagst voor de periode 1970 tot en met mei 1993. In totaal zijn er nog 32.069 werknemers in de Westvlaamse metaalsektor tewerkgesteld t.o.v. 35.669 in 1970¹. Dit is een daling van 10,09%; vergelijken wij het topjaar 1975 met de huidige tewerkstelling, dan is de achteruitgang nog veel groter en bedraagt -22%.

De aandacht dient gevestigd te worden op het feit dat de achteruitgang in de totale tewerkstelling uitsluitend bij de

arbeiders gebeurt. Immers, vergelijkt men de tewerkstelling van bedienden in 1970 met het huidig aantal bedienden, dan komt men tot de vaststelling dat er een stijging is van 33%.

Als de verhouding aantal arbeiders/bedienden in de totale tewerkstelling van de Westvlaamse metaalverwerkende nijverheid in 1970 nog 83% arbeiders en 17% bedienden bedraagt, dan is dit in 1993 geëvolueerd naar respectievelijk 74% en 26%. Dit heeft ongetwijfeld te maken met het soort jobs die in de sedertdien sterk technologisch geëvolueerde bedrijven voorkomen.

De afbouw van de tewerkstelling van de metaalverwerkende nijverheid in West-Vlaanderen is geen alleenstaand en onverklaarbaar feit; vergelijkt men de evolutie van het BNP (tegen faktorkost) 1970 tot 1991 dan stelt men vast dat de nijverheid er 10,3% op achteruitgegaan is ten voordele van de dienstensektor die in dezelfde periode 12,2% aandeel in het BNP wint. Wij evolueren dus meer en meer naar een 'dienstenmaatschappij'.

Bij een analyse van de tewerkstelling in de laatste 20 jaar, blijkt dat voornamelijk de subsectoren Elektrotechniek en Transport de zwaarste klappen te verwerken kregen. De subsektor Machines bleef ongeveer stabiel; de Metaalprodukten en de Kunststofverwerking kenden een stijging.

De achteruitgang in de Westvlaamse metaalverwerkende nijverheid heeft zich in de laatste 20 jaar het sterkst in het arrondissement Brugge voorgedaan, en in veel mindere mate in de arrondissementen Kortrijk, Roeselare-Tielt en

Ieper. Het is de tertiaire sektor die in alle arrondissementen van de provincie terrein wint.

Merken wij ten slotte nog op dat in het noorden van de provincie er voornamelijk multinationale ondernemingen gevestigd zijn, terwijl het zuiden van de provincie over meer familiale, middelgrote en kleine ondernemingen beschikt.

Vooruitzichten

Bovenvermelde cijfers geven een duidelijke trend aan: de achteruitgang van de sekundaire sektor ten voordele van de groei van de tertiaire en quaternaire sektor is reeds sedert jaren ingezet. Of deze evolutie zich zal verderzetten is een open vraag en hangt af van verschillende factoren. Industriële activiteiten die uiteraard op zich sterk (moeten) evolueren zullen de basis blijven vormen voor een welvarende maatschappij.

Door de voortdurende en snelle technologische vooruitgang zal de industrie meer dan ooit nood hebben aan vakbekwame medewerkers. De werknemers zullen inspanningen moeten leveren om zich voortdurend om en bij te scholen en aldus een zo hoog mogelijk kwalifikatieniveau te bereiken. Hierbij zullen ongeschoolde mannen en vrouwen minder en minder 'aan bod' komen.

De Westvlaamse metaalverwerkende nijverheid is voornamelijk gedurende de laatste drie jaren sterk in beweging: verschillende ingrijpende herstruktureringen en rationalisering en uit hoofde van de economische toestand, zowel conjunctureel als structureel drongen zich

¹ Tewerkstellingscijfers berekend volgens interne Fabrimetalgegevens. Ondernemingen met minder dan vijf werknemers worden in deze berekeningen niet opgenomen.

op, met verlies van arbeidsplaatsen als gevolg. Wat de toekomst zal brengen blijft een vraag, maar hoe dan ook, zelfs al herneemt de conjunctuur dan toch zullen een aantal ondernemingen het moeilijk blijven hebben. De harde concurrentie, voornamelijk op het vlak van de loonkost, van de vroegere Oostbloklanden en vanwege ondernemingen uit het Verre Oosten zullen daar niet vreemd aan zijn. Deze 'nieuwe gebieden' bieden zware problemen voor onze bedrijven maar uiteraard ook opportuniteiten.

lang bekend. Het zijn meer dan ooit deze factoren die zullen moeten uitgespeeld worden om onze sektor de nodige relance, stabiliteit en toekomst te verzekeren.

Ook tekenen zich nieuwe samenwerkingsverbanden af tussen de Westvlaamse ondernemingen zoals de recent tot stand gekomen 'clustervorming' tussen de textielmachine- en systeembouwers (Textielmachinecluster Vlaanderen). Het bundelen van de krachten in sectoren met hoge toegevoegde waarde, ten einde het marktaandeel te behouden en

melde gegevens dient worden rekening gehouden.

Zolang de economische crisis aanhoudt en waarschijnlijk ook nadien, zolang zullen de werknemers en hun syndikale vertegenwoordigers zich in eerste instantie inzetten voor het behoud van de tewerkstelling en het maximaal tegengaan van afdankingen. Deze houding is reeds sedert het uitbreken van de crisis ingenomen en zal in de toekomst worden bestendigd. Het maximaal instellen van periodes van gedeeltelijke werkloosheid vooraleer er wordt afgedankt, is een prioritaire eis, wat de kost daarvan ook moge wezen. Het zich meer en meer rigide opstellen tegenover vormen van flexibele tewerkstelling zoals het presteren van overuren, tewerkstelling van interims en werknemers met een kontrakt van bepaalde duur, zal in deze kontekst waarschijnlijk worden bestendigd. Het instellen van flexibele vormen van arbeidsorganisaties zoals weekendwerk, seizoensflexibiliteit en dergelijke meer zullen finaal misschien wel onderhandelbaar zijn, maar mits de nodige verzilvering.

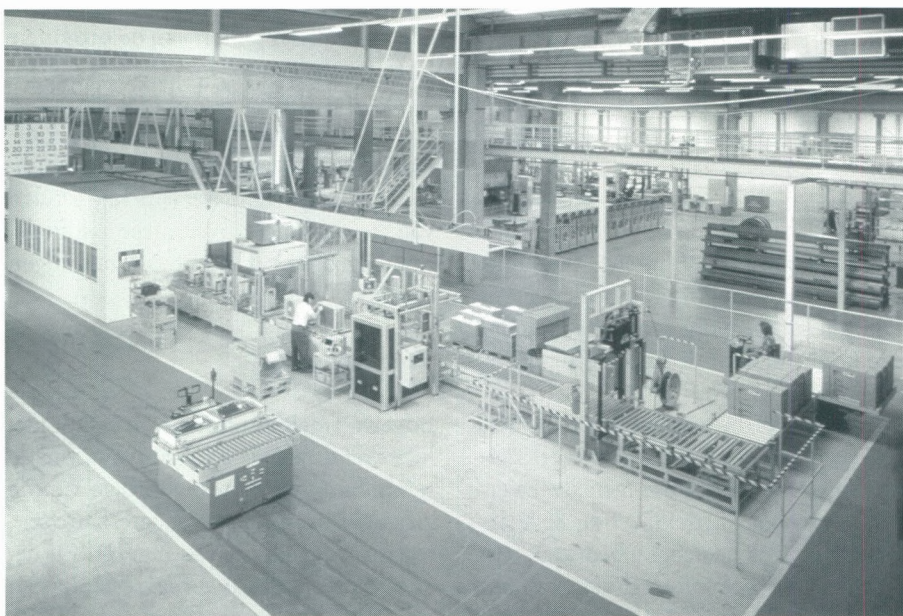
Of dit de juiste houding is om tewerkstelling te creëren is natuurlijk een andere discussie. Aan de basis daarvan toch de volgende twee bedenkingen:

- Mensen tewerkstellen kan maar als er werk is.

- Om werk te hebben moeten de bedrijven beter zijn dan de concurrenten op het vlak van prijs, kwaliteit, leveringstermijnen, en dergelijke.

Bij de prijsbepaling is de loonkost een zeer belangrijk gegeven; stilaan is iedereen het er over eens dat deze kost voor de werkgever te hoog is. Te veel fiskale en parafiskale elementen drijven loonkost en nettoloon uit elkaar. De noodzaak is groot opnieuw orde op zaken te stellen, al dan niet via een sociaal pakt.

Via formele en informele contacten met de syndikale organisaties van onze sektor in West-Vlaanderen menen wij te mogen vaststellen dat er meer dan vroeger een bekommernis is omtrent het welzijn en de overlevingskansen van onze ondernemingen. Wanneer deze goede intenties zich nu ook vertalen in positieve houdingen, uiteindelijk toch in het belang van iedereen, dan zitten wij op de goede weg.

Produktiehal.

In een periode van ongeveer 30 jaar waren het voornamelijk de multinationals die voor een grote tewerkstelling van mannen en vrouwen in onze sektor hebben gezorgd. 'Hoge bomen vang veel wind'. Herstruktureringen bij deze ondernemingen halen veel vlugger de media, alhoewel relatief gezien identieke ingrepen bij kleinere ondernemingen even belangrijk zijn. Wij vrezen niettemin dat er in de toekomst minder grootschalige ondernemingen in de Westvlaamse metaalverwerkende nijverheid zullen zijn en dat de kleinere bedrijven — alhoewel zij ook soms sterk afhankelijk zijn van de grote — aan relatief belang zullen winnen.

De Westvlaamse ondernemingen hebben echter ook nog troeven: de goede produktiviteit, de kwaliteit van het Westvlaams onderwijs dat goed geschoolde werknemers aflevert, de inzetbaarheid en flexibiliteit van de Westvlamingen, de creativiteit en assertiviteit van de ondernemersleiders... zijn sedert

te verstevigen, is het prioritaire doel. Hierbij kan de Overheid financieel ondersteunend werken zodat onderzoek en ontwikkeling in deze ondernemingen kunnen worden gefinancierd. Op langere termijn mondt dit uit in een sterkere concurrentiekracht en dus ook tewerkstellingsbehoud. Clustervorming is evenwel aan bepaalde voorwaarden onderworpen zodat men hier niet van een 'toverformule' kan spreken.

In het geheel van de vooruitzichten speelt ook het *sociale klimaat* een grote rol. In algemene zin dient worden gesteld dat de vooruitzichten inzake het sociaal klimaat mede worden bepaald door de economische situatie in de metaalverwerkende nijverheid van West-Vlaanderen, alsmede door beslissingen en houdingen ingenomen door de vakbondsorganisaties op landelijk of Vlaams niveau. Weliswaar zijn er onvermijdelijk een aantal aksentverschillen mogelijk tussen West-Vlaanderen en de overige provincies, maar met bovenver-